

JAR - 5 / 1

E-ISSN: 2687-3338

FEBRUARY 2023

JOURNAL OF
AVIATION
RESEARCH

HAVACILIK ARAŞTIRMALARI DERĐİSİ

5 / 1

maltepe university
i s t a n b u l www.maltepe.edu.tr

JOURNAL OF
AVIATION
RESEARCH

HAVACILIK ARAŞTIRMALARI DERĐİSİ

5 / 1

İSTANBUL - 2023

JOURNAL OF
**AVIATION
RESEARCH**

HAVACILIK ARAŞTIRMALARI DERĐİSİ

Yılda iki sayı olarak yayımlanan uluslararası hakemli, açık erişimli ve bilimsel bir dergidir.

Cilt: 5
Sayı: 1
Yıl: 2023

2019 yılından itibaren yayımlanmaktadır.

© Telif Hakları Kanunu çerçevesinde makale sahipleri ve Yayın Kurulu'nun izni olmaksızın hiçbir şekilde kopyalanamaz, çoğaltılamaz. Yazıların bilim, dil ve hukuk açısından sorumluluğu yazarlarına aittir.

Elektronik ortamda yayımlanmaktadır.
<https://dergipark.org.tr/jar>
Ulaşmak için tarayınız:

This is a scholarly, international, peer-reviewed, open-access journal published international journal published twice a year.

Volume: 5
Issue: 1
Year: 2023

Published since 2019.

© The contents of the journal are copyrighted and may not be copied or reproduced without the permission of the publisher. The authors bear responsibility for the statements or opinions of their published articles.

This journal is published digitally.
<https://dergipark.org.tr/jar>
Scan for access:

Yazışma Adresi:
Maltepe Üniversitesi Meslek Yüksekokulu,
Marmara Eğitim Köyü, 34857
Maltepe / İstanbul

Kep Adresi:
maltepeuniversitesi@hs01.kep.tr

E-Posta:
jar@maltepe.edu.tr

Telefon:
+90 216 626 10 50

Dahili:
2280 veya 2286

Correspondence Address:
Maltepe Üniversitesi Meslek Yüksekokulu,
Marmara Eğitim Köyü, 34857
Maltepe / İstanbul

Kep Address:
maltepeuniversitesi@hs01.kep.tr

E-Mail:
jar@maltepe.edu.tr

Telephone:
+90 216 626 10 50

Ext:
2280 or 2286

JOURNAL OF AVIATION RESEARCH

HAVACILIK ARAŞTIRMALARI DERGİSİ

Yayın Sahibi

Maltepe Üniversitesi adına
Prof. Dr. Edibe Sözen

Baş Editör

Doç. Dr. İnan Eryılmaz

Editör Kurulu

Doç. Dr. İnan Eryılmaz
Doç. Dr. Deniz Dirik
Doç. Dr. Yasin Şöhret
Dr. Öğr. Üyesi Şener Odabaşoğlu
Prof. Dr. Şahin Karasar
Dr. Öğr. Üyesi Leyla Adiloğlu Yalçinkaya
Dr. Tamer Saraçyakupoğlu

Dil Editörleri

Doç. Dr. Deniz Dirik
Dr. Öğr. Üyesi Tuğba Erhan

Yayın ve Danışma Kurulu

Prof. Dr. Cem Harun Meydan
Prof. Dr. Dukagjin Leka
Prof. Dr. Ender Gerede
Prof. Dr. Ferişt Kolbakır
Prof. Dr. Osman Ergüven Vatandaş
Doç. Dr. Akansel Yalçinkaya
Doç. Dr. Asena Altın Gülova
Doç. Dr. Burcu Güneri Çangarlı
Doç. Dr. Engin Kanbur
Doç. Dr. Ferhan Sayın
Doç. Dr. Florina Oana Virlanuta
Doç. Dr. Güler Tozkoparan
Doç. Dr. Hakkı Aktaş
Doç. Dr. Mehmet Kaya
Doç. Dr. Önder Altuntaş
Doç. Dr. Özgür Demirtaş
Doç. Dr. Rüstem Barış Yeşilay
Doç. Dr. Semih Soran
Dr. Öğr. Üyesi Birsen Açıkcel
Dr. Öğr. Üyesi Hasan Hüseyin Uzunbacak
Dr. Öğr. Üyesi Muhittin Hasan Uncular
Dr. Öğr. Üyesi Rukiye Sönmez
Dr. Öğr. Üyesi Tahsin Akçakanat
Dr. Öğr. Üyesi Uğur Turhan
Öğr. Gör. Rıza Gürler Akgün

Grafik Tasarım

Rıza Gürler Akgün

Owner

On behalf of Maltepe University
Prof. Edibe Sözen, Ph.D.

Editor in Chef

Assoc. Prof. Dr. İnan Eryılmaz, Ph.D.

Editorial Board

Assoc. Prof. İnan Eryılmaz, Ph.D.
Assoc. Prof. Deniz Dirik, Ph.D.
Assoc. Prof. Yasin Şöhret, Ph.D.
Asst. Prof. Şener Odabaşoğlu, Ph.D.
Prof. Şahin Karasar, Ph.D.
Asst. Prof. Leyla Adiloğlu Yalçinkaya, Ph.D.
Tamer Saraçyakupoğlu, Ph.D.

Language Editors

Assoc. Prof. Deniz Dirik, Ph.D.
Asst. Prof. Tuğba Erhan, Ph.D.

Editorial and Advisory Board

Prof. Cem Harun Meydan, Ph.D.
Prof. Dukagjin Leka, Ph.D.
Prof. Ender Gerede, Ph.D.
Prof. Ferişt Kolbakır, Ph.D.
Prof. Osman Ergüven Vatandaş, Ph.D.
Assoc. Prof. Akansel Yalçinkaya, Ph.D.
Assoc. Prof. Asena Altın Gülova, Ph.D.
Assoc. Prof. Burcu Güneri Çangarlı, Ph.D.
Assoc. Prof. Engin Kanbur, Ph.D.
Assoc. Prof. Ferhan Sayın, Ph.D.
Assoc. Prof. Florina Oana Virlanuta, Ph.D.
Assoc. Prof. Güler Tozkoparan, Ph.D.
Assoc. Prof. Hakkı Aktaş, Ph.D.
Assoc. Prof. Mehmet Kaya, Ph.D.
Assoc. Prof. Önder Altuntaş, Ph.D.
Assoc. Prof. Özgür Demirtaş, Ph.D.
Assoc. Prof. Rüstem Barış Yeşilay, Ph.D.
Assoc. Prof. Semih Soran, Ph.D.
Asst. Prof. Birsen Açıkcel, Ph.D.
Asst. Prof. Hasan Hüseyin Uzunbacak, Ph.D.
Asst. Prof. Muhittin Hasan Uncular, Ph.D.
Asst. Prof. Rukiye Sönmez, Ph.D.
Asst. Prof. Tahsin Akçakanat, Ph.D.
Asst. Prof. Uğur Turhan, Ph.D.
Lect. Rıza Gürler Akgün

Graphic Design

Rıza Gürler Akgün

JOURNAL OF
**AVIATION
RESEARCH**
HAVACILIK ARAŞTIRMALARI DERĐİSİ

İÇİNDEKİLER / CONTENTS

Araştırma Makaleleri / Research Articles

MERT KARA - RABİA YUMUŐAK - TAMER EREN

Anız Yangınlarına Műdahale için İtfaiye Drone Seęimi: Giresun Örneęi

Fire Brigade Drone Selection for Response to Stubble Fires: The Case of Giresun 1 - 15

NURBANU KAYA - ADNAN DUYGUN

Dűnyadan ve Tűrkiye'den Örneklele Havayolu Őirketlerine Ait Yolcu Yorumlarının İncelenmesi

Examination of Passenger Reviews of Airline Companies with Examples from the World and Turkey 16 - 31

SUAT BEGEÇ - AYŐEGŐL DEMİR

Hava Yollarının Kentsel Hava Hareketlilik Stratejileri

Urban Air Mobility Strategies of Airlines 32 - 48

Derleme Makaleler / Review Articles

MEHMET KADİR BİNGŐLLŐ - HATİCE ZŐMRŐT TONUS

Műrettebat Kaynak Yönetimi mi? Ekip Kaynak Yönetimi mi? Kavramsal Bir Analiz

Is It Crew Resources Management or Team Resources Management? A Conceptual Analysis 49 - 64

HARUN CEM MEYDAN

Havayolu Őletmelerinde Dijital Dönüşüm Uygulamaları Üzerine Bir İnceleme

A Review on Digital Transformation Practices in Airline Companies 65 - 82

Kitap İncelemeleri / Book Reviews

AKANSEL YALÇINKAYA

Atatűrk Kitaplığı Mazhar Nedim Göknil Koleksiyonundaki Nadir Bir Eserin İzinde 2920 Sayılı Sivil Havacılık Kanununun Hikayesi

The Story Behind Turkish Civil Aviation Act (No.2920) in the Light of A Rare Document from Atatűrk Library's Mazhar Nedim Göknil Collection 83 - 95

Atatürk Kitaplığı Mazhar Nedim Göknil Koleksiyonundaki Nadir Bir Eserin İzinde 2920 Sayılı Sivil Havacılık Kanununun Hikayesi

Akansel YALÇINKAYA¹

Kitap İncelemesi	DOI: 10.51785/jar.1229246
Gönderi Tarihi: 04.01.2023	Kabul Tarihi: 13.02.2023
	Online Yayın Tarihi: 28.02.2023

Öz

Bu çalışmada, Atatürk Kitaplığı kataloğunda yer alan ve Mazhar Nedim Göknil tarafından kütüphaneye bağışlanan Martin A. Bradley'nin 1974 tarihli A civil aviation act proposed for Turkey adlı eserden hareketle 2920 sayılı Sivil Havacılık Kanununun yasalaşma hikayesi ele alınmıştır. Eser, Türkiye için bir sivil havacılık kanunu tasarısını ihtiva etmekte olup, yazıldığı dönem itibarıyla yaygın dağıtım ve dolaşıma çıkmamıştır. Eserin halihazırda bilinen tek nüshası Atatürk Kitaplığı Mazhar Nedim Göknil koleksiyonunda MNG930 numaralı demirbaş olarak kayıtlı bulunmaktadır. Martin A. Bradley tarafından hazırlanan teklif yasaşının kendine özgü içeriği ve bağlamı vardır. Tasarı Bradley tarafından Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı'nın TUR/72/028C adlı projesi kapsamında hazırlanmıştır. Tasarının o dönemdeki kamu havacılık paydaşlarının görüşlerini kapsayacak biçimde hazırlandığı anlaşılmaktadır. Geri kalan kısımlarda ise, ilk olarak Martin Bradley'in giriş yorumları yer almakta olup; önerilen yasa tasarısının ilgili maddelerine ise son kısımda yer verilmiştir. Tasarıda Türk sivil havacılığının düzenlenmesine ilişkin toplam 106 madde bulunmaktadır. Çalışmaya ilişkin araştırma, 2920 sayılı Türk Sivil Havacılık Kanunu'nun büyük oranda bu tasarıya dayandığını göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Mazhar Nedim Göknil, Martin A. Bradley, sivil havacılık kanunu, hava hukuku tarihi.

JEL Sınıflandırma: M10, M19.

The Story Behind Turkish Civil Aviation Act (No.2920) in the Light of A Rare Document from Atatürk Library's Mazhar Nedim Göknil Collection

Abstract

The study discusses the enactment story of the Turkish Civil Aviation Act (No. 2920) in the context of Martin A. Bradley's work dated in 1974 titled A civil aviation act proposed for Türkiye, which is cataloged in the Atatürk Library and donated by Mazhar Nedim Göknil. The document contains a proposal of civil aviation law for Türkiye and it has not been widely distributed and circulated as of the time it was written. The one and only copy of the document is registered as MNG930 in the Mazhar Nedim Göknil Collection of the Atatürk Library. The proposed act prepared by Martin A. Bradley has distinctive content and context. It was prepared by Bradley under the United Nations Development Programme (UNDP) project TUR/72/028C. It is understood that the proposed act was prepared to include the opinions of public stakeholders of Turkish aviation industry at that time. The proposed act basically consists of three following parts; the first part includes a foreword by James R. Nelson, chief of technical assistance mission of the International Civil Aviation Organization (ICAO) in Türkiye. In the remaining parts, firstly, Martin Bradley's introductory comments are included; and the last part

¹ Doç. Dr., İstanbul Medeniyet Üniversitesi, akansel.yalcinkaya@medeniyet.edu.tr

consists of the relevant articles of the proposed act. It has totally 106 articles on the regulation of Turkish civil aviation. The research results show that the Turkish Civil Aviation Act (No. 2920) is largely based on this draft prepared by Martin A. Bradley.

Key Words: Mazhar Nedim Göknil, Martin A. Bradley, civil aviation act, history of air law.

JEL Classification: M10, M19.

GİRİŞ

Bu çalışmada, Atatürk Kitaplığı kataloğunda yer alan ve Mazhar Nedim Göknil tarafından kütüphaneye bağışlanan Martin A. Bradley'nin 1974 tarihli A civil aviation act proposed for Turkey adlı 50 sayfalık eserden hareketle 2920 sayılı Sivil Havacılık Kanununun yasalaşma hikayesi ele alınmıştır. Söz konusu eser adından da anlaşılacağı üzere Türkiye için bir sivil havacılık kanunu tasarını ihtiva etmekte olup, yazıldığı dönem itibariyle yaygın dağıtım ve dolaşıma çıkmamış ve halihazırda bilinen tek nüshası Atatürk Kitaplığı Mazhar Nedim Göknil koleksiyonunda MNG930 numaralı demirbaş olarak kayıtlı bulunmaktadır. Üzerindeki damgalardan anlaşıldığı üzere, 50 sayfalık özel cildinde bulunan bu eserin, Atatürk Kitaplığı'na henüz Belediye Kütüphanesi adıyla anılırken Mazhar Nedim Göknil veya varisleri tarafından bağışlandığı düşünülmektedir. Zira, Atatürk Kitaplığı Cumhuriyetin 50. yılı anısına 1973-75 yılları arasında Vehbi Koç Vakfı tarafından inşa ettirilmiş olup 1976'da İstanbul Belediyesi'ne devredilmiş ve 1981 yılında ise bu adreste faaliyet göstermeye başlamıştır. Eserin 1974 tarihli olduğu, bağışçısı Mazhar Nedim Göknil'in ise 1977 yılında vefat ettiği düşünüldüğünde, eserin Göknil'in vefatından önce kendisi veya sonrasında ailesi tarafından kütüphaneye bağışlandığı düşünülmektedir.

Eserin muhtevası ve önemine ilerleyen bölümde değinilecek olup, öncelikle eserin Atatürk Kitaplığı kataloğunda yer bulmasında katkısı olan başta eserin yazarı Martin A. Bradley olmak üzere Mazhar Nedim Göknil hakkında malumat vermek yerinde olacaktır.

1. BİR HAVA HUKUKÇUSU OLARAK MAZHAR NEDİM GÖKNİL VE ESERİN ATATÜRK KİTAPLIĞI'NA İNTİKALİ

25 Temmuz 1929 tarihinde doğan (<https://necrocanada.com/obituaries/martin-bradleyjuly-25-1929-february-26-2017/>) ve aslen Avustralyalı bir hava hukuku uzmanı olan *Martin Anthony Bradley*, hava hukuku konusunda dünyanın önde gelen kurumlarından McGill Üniversitesi Hava ve Uzay Hukuku Enstitüsü'nde profesör olarak görev yapmıştır. 26 Şubat 2017 tarihinde 87 yaşında hayatını kaybeden Bradley, 1956-57 döneminde bahse konu enstitünün yüksek lisans programına girerek *Air Carrier's Liability in Australia* adlı çalışmasıyla yüksek lisans derecesine sahip olmuştur. McGill Üniversitesi Hava ve Uzay Hukuku Enstitüsü'nün müdürü *Ram S. Jakhu* ile yapılan görüşme (Ram S. Jakhu ile e-posta görüşmesi) ve söz konusu enstitünün kendisi ile ilgili nekroloji yazısından öğrenilebildiği üzere Prof. Bradley emeklilik sonrası son yıllarını Avustralya'da geçirmiştir ve çalışma süresi boyunca birçok akademik eser vermesinin yanında uzun yıllar Uluslararası Sivil Havacılık Örgütü'nde teknik yardım uzmanı olarak görev yapmıştır (<https://www.mcgill.ca/iasl/archive/2017>). Atatürk Kitaplığı koleksiyonunda bulunan 1974 tarihli *A civil aviation act proposed for Turkey* adlı 50 sayfalık bir eserin de, Prof.

Bradley'nin Türk Hükümeti için 70'li yıllarda Uluslararası Sivil Havacılık Örgütü adına verdiği teknik yardıma ilişkin bir danışmanlığın sonucu kaleme alındığı açıktır.

Görsel 1. Mazhar Nedim Göknil

Kaynak: Hasan Basri Erk, *Meşhur Türk hukukçuları: Osmanlı imparatorluğunun kuruluşundan zamanımıza kadar hukuk ve adalet sahasında şöhret kazanmış eser ve nam bırakmış Şeyhülislamların, Müftüyülenamların, Fetva eminlerinin, Hakimlerin, Adliyecilerin, Avukatların, Hukukçuların Hayatları, Eserleri, Meziyetleri, Hususiyetleri.* (y.y.): (yayl.y.), 1954, s.534.

Eserin kütüphaneye intikalini ve dolayısıyla da bu yazının konusu olmasını Mazhar Nedim Göknil'in şahsi kütüphanesini Atatürk Kitaplığı'na bağışlamasına borçlu olduğumuz söylenebilir. Zira, torunu *Canan Göknil* ile yapılan görüşmede, hatırlayabildiği kadarıyla dedesinin ölümü sonrası evrakının ve kütüphanesinin bir kuruma bağışlandığını belirtmiştir (Canan Göknil ile telefon görüşmesi). İncelemelere göre şahıs kütüphaneleri ve kamuya açık katalog barındırmayan kütüphaneler dışında bilebildiğimiz ve erişebildiğimiz sadece tek bir nüshası bulunan eserin *Mazhar Nedim Göknil* bağışıyla Atatürk Kitaplığı'na intikali, kendisinin iştiğal alanı ve eğitimi göz önünde bulundurulduğunda şaşırtıcı olması gerektir.

Görsel 2. Ankara Adliye Hukuk Mektebi Hocaları (Ayakta Soldan Sağa Üçüncü Mazhar Nedim Bey)

Kaynak: Ali Adem Yörük (Haz.). Sadri Maksudi Arsal Fotoğrafları ve Bazı Belgeler. İÜHFM - Ord. Prof. Sadri Maksudi Arsal'a Armağan Özel Sayısı, cilt LXXV, 2017, s.25.

Hicaz Valisi Ahmet Nedim bey ile Nigâr hanımın oğlu olarak bir kaynağa göre 1898 yılında (Varlık Yıllığı 1978, s.382) diğer bir kaynağa göre ise 1897 yılında (Erk, 1954, s.535) Selanik'te dünyaya gelen ve ilk ve orta tahsilini Fransız okullarında yaparak oldukça iyi bir eğitim alan Mazhar Nedim, İstanbul ve Lozan Hukuk Fakültelerini bitirmiş çeşitli görevlerde ve bankacılık hizmetlerinde çalışmış (Mumcu, 1977, s.259), daha sonra Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ne dönüşecek olan ve 1925 yılında Ankara'da Ankara Adliye Hukuk Mektebi adıyla kurulan okulun ilk hocalarından biridir (<http://www.law.ankara.edu.tr/tarihce-2/>). Göknil uzun yıllar İstanbul ve Ankara Hukuk Fakültelerinde deniz, hava ve sigorta hukuku profesörü olarak görev yaptıktan sonra, 5 Kasım 1955 tarihinde İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde açık bulunan Deniz ve Hava Hukuku Ordinaryüs Profesörlüğüne tayin edilmiştir (Cumhuriyet Arşivi, 1955). Ankara Üniversitesi ve İstanbul Üniversitesi hukuk fakültelerinden Ordinaryüs Profesör unvanıyla emekli olan Göknil, Emekli Sandığı İstanbul Müdürlüğü, Ziraat Bankası Baş Hukuk Müşavirliği, Denizcilik Bankası Yönetim Kurulu üyeliği ile Osmanlı Bankası Hukuk Müşavirliği gibi görevlerde bulunmuş (Ord. Prof. Mazhar Nedim Göknil Vefat İlanı, Milliyet, 2.2.1977) ve 30 Ocak 1977 tarihinde vefat etmiştir (Hürriyet 1978 Ansiklopedik Yıllığı, 1978, s.185).

Görsel 3. Ord. Prof. Mazhar Nedim Göknil Vefat İlanı (2.2.1977)

VEFAT

Hicaz Valisi merhum Ahmet Nedim bey ve merhume Nigâr hanımın oğulları, Berdi Nedim Göknil, Aziz Göknil ve Hayriye Gülay'ın kardeşleri, Sabahat Göknil'in kıymetli eşi, Can Göknil'in babası, Nejdet Göknil'in kayınpederi, Canan Özdemiroğlu'nun büyük babası, Osman Özdemiroğlu'nun büyük kayınpederi, Vogt Göknil ve İbşiroğlu'nun amcaları, Tolga ve Arda ailelerinin dayıları, Kırkaya, Tunçok, Narter, Kartal ve Elbi ailelerinin enişterleri, Ankara ve İstanbul Üniversiteleri Hukuk Fakülteleri Öğretim Üyeliğinden emekli, Emniyet Sandığı eski İstanbul Müdürü, Ziraat Bankası eski Başhukuk Müşaviri, Denizcilik Bankası eski Yönetim Kurulu üyesi, Osmanlı Bankası Hukuk Müşaviri, büyük insan

Ord. Prof.

Mazhar Nedim Göknil'i

ani olarak kaybetmenin derin acısı içindeyiz. Aziz naşı, 2.2.1977 tarihine rastlayan çarşamba günü öğle namazından sonra, Teşvikiye Camii'nden alınarak Zincirlikuyu'daki ebedî istirahatgâhına tevdi edilecektir.

AİLESİ

Not: Çelenk gönderilmemesi, bağışların Türk Eğitim Vakfı'na yapılması rica olunur.

Hukuk eğitiminin bir bölümü Lozan'da tamamlayan Mazhar Nedim bey, o dönem için aktif bir Türk öğrenci topluluğunu barındıran ve 1909 senesinde önce Lozan Osmanlı Kütüphanesi adıyla bir cemiyet olarak teşkil edilen, 1911 senesi sonlarına doğru ise milliyetçi bir teşekkül olarak kurulan Lozan Türk Yurdu (Şahingöz, 1997) ile yakın ilişkide bulunmuştur. Taha Toros Arşivi'nde yer alan ve İbrahim Alâettin Gövsa'nın tahsil hatıralarını içeren bir yazıda (İbrahim Alaettin Gövsa, Tahsil hatıraları) 'Lozan yâranının başlıca simaları' arasında Mazhar Nedim beyin adı da zikredilmektedir. Hukuk eğitiminden sonra bir süre Mısır'daki mahkemelerde avukatlık yapan Mazhar Nedim bey, ticaret ve bankacılık alanında kariyer yaparak önce Banko di Roma'da daha sonra ise Banko Komerçiyale İtalyana'da uzun yıllar şef olarak çalışmıştır. Ankara Adliye Hukuk

Mektebi'ne intisap etmeden önce de İstanbul Ameli Hayat Mektebi ile Yüksek Ticaret Mektebi'nde ticaret hukuku muallimliği görevlerinde bulunmuştur (Erk, 1954, s.535). İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde görevli iken, Türkiye Büyük Millet Meclisi eski başkanlarından ve ayrıca Demokratik Parti eski genel başkanlarından da olan Ferruh Bozbeyle'nin fakülteye kaydının yapılması hususunda yardım eden Göknil, Bozbeyle'ye iyiliği karşısındaki beklentisini şu sözlerle açıklamıştır (Dağı ve Uğur, 2009, s.29); "*Oğlum içinden hiçbir minnet hissi duyma. Mutlaka bana karşı içinden bir şey yapmak geçiyorsa, sınıfını muntazaman geç. İyi bir hukukçu olmaya çalış. Ziyarete gelmek, hörmet göstermek gibi bir minnet dahi olmasın.*"

Görsel 4. Mazhar Nedim Göknil'in Ordinaryüs Profesörlüğe Tayini Kararı

T. C.
MAARİF VEKALETİ
Üniversiteler Bürosu
Sayı: 266.2 13378

Ankara, 28 Ekim 1955

Ozet: Prof. Mazhar Nedim Göknil'in Ordinaryüs Profesörlüğe terfi ettirilmesi hk.

Başvekalet Yüksek Makamına

İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Deniz ve Hava Ticareti Hukuku Profesörü Mazhar Nedim Göknil'in, 4936 sayılı kanunun 28 inci maddesi uyarınca aynı ders Ordinaryüs Profesörlüğüne terfi ettirilmesi hakkında tanzim edilen müşterek karar ilişik olarak sunulmuştur.

Gereğinin ifasına müsaade ve emirlerini saygı ile rica ederim.

Maarif Vekili

İlişigi: 4 müşterek karar

K. 28276

31.10.1955

AA. 24 Ekim 1955

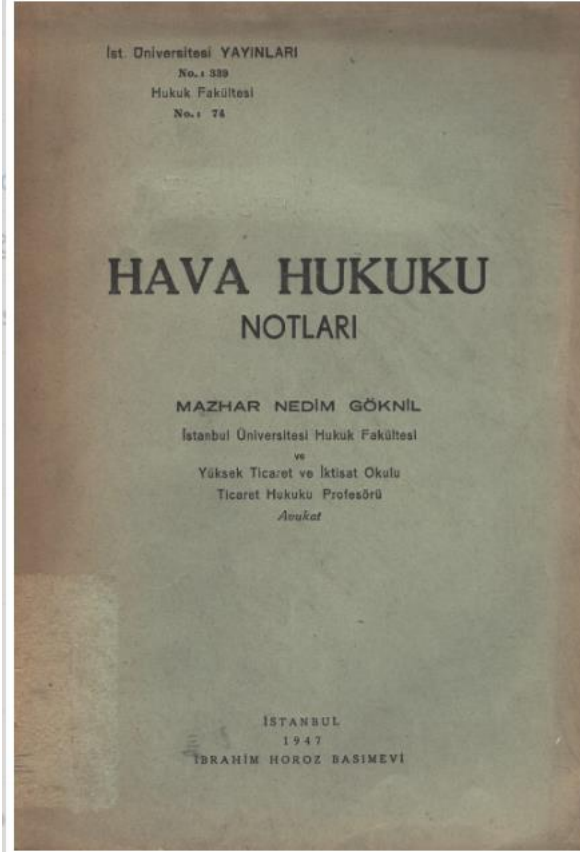
030141 1 12544114

Kaynak: Devlet Arşivleri Başkanlığı Cumhuriyet Arşivi, Prof. Mazhar Nedim Göknil'in İstanbul Üniversitesi Deniz ve Hava Ticareti Hukuku Ord. Profesörlüğüne tayini. 5 Kasım 1955.

Soyadı kanunu çıkmadan önceki yazılarında Mazhar Nedim (Nedim, 1934a; Nedim 1934b) ismini kullanırken; soyadı kanunu ile birlikte kendisine havacılıkla ilgili bir çağrışım yapan Göknil soyadını seçtiği kuvvetle muhtemeldir. Zira, Göknil cumhuriyet dönemi Türkiye'de yetişen ilk hava ve deniz hukuku uzmanlarından biridir ve üniversiter sistemde hava hukuku eğitimi bağlamında İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde ilk defa Hava Hukuku kürsüsünü ihdas ederek bu kürsüde eğitim vermiştir (Erk, 1955, s.535). Göknil'in 1947 yılında İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları arasından çıkan ve İbrahim Horoz Basımevi'nde basılan *Hava Hukuku Notları* adlı kitabı, harf inkılabı sonrası yeni harflerle basılan kitap hacmindeki ikinci ve fakat ilk akademik hava hukuku eseridir (<https://hukuktagelisimvekarier.wordpress.com/2020/11/27/hava-hukuku/>). Ord. Prof. Mazhar Nedim Göknil'in adı 27 Mayıs 1960 askeri darbesi sonrası dönemin üniversiter sistemindeki büyük bir tasfiye hareketine de konu olmuş ve 28 Ekim 1960 tarihli *Üniversiteler öğretim üyelerinden bazılarının vazifelerinden affına ve bazılarının diğer fakülte ve yüksek okullara nakline dair Kanun* ile üniversiteden uzaklaştırılan 147 öğretim üyesinden biri olarak 147'likler arasına katılmıştır. Yazıda konu edinilen eserin uzun yıllar hava ve deniz hukuku alanında Türkiye'nin önemli otoritelerinden biri olan Mazhar Nedim

Göknil'in zengin kütüphanesinin bağışı sonrasında kamuya açık bir kütüphane kataloğuna girdiği düşünülmektedir.

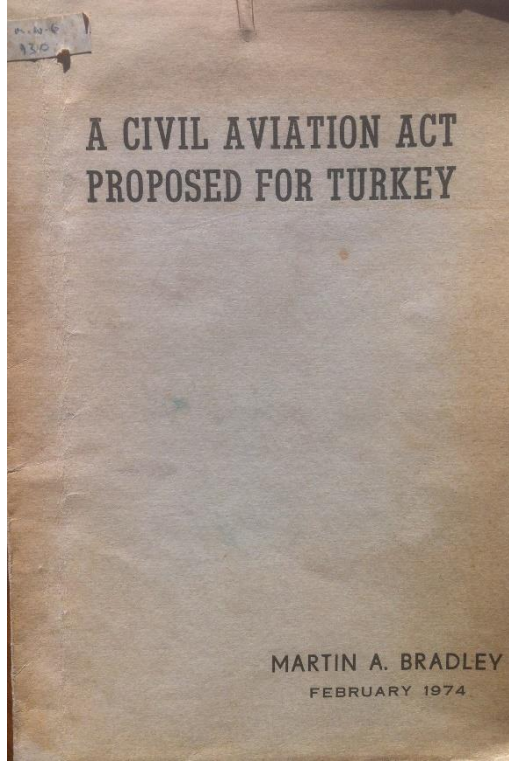
Görsel 5. Hava Hukuku Notları (1947)

Bahse konu eserin iç kapak sayfasındaki kütüphane kaydında *Mazhar Nedim Göknil Kitaplığı No:930* ibaresi yer almakta olup, Şubat 1974 tarihli olduğu göze çarpmaktadır. Dahası, yine iç kapakta raporun Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (*United Nations Development Programme*) kapsamındaki bir teknik yardım neticesinde kaleme alındığı ve proje numarasının 72/028C olduğu görülmektedir. Teknik yardım hususunda üretilen bu ve benzeri raporlara aşına olanların tahmin edebileceği üzere 72 projenin başlangıç yılı olan 1972'ye işaret ederken 028C ise proje numarasıdır. Türkiye'deki teknik yardım misyonuna bağlı olarak Uluslararası Sivil Havacılık Örgütü'nü temsilen havacılık işleri biriminin başında bulunan ve hakkındaki bir nekrolojiden öğrenildiği üzere 1972 ile 1975 yılları arasında Ankara'da teknik yardım misyonunda görev yapan *James R. Nelson*'ın (<https://www.legacy.com/us/obituaries/unionleader/name/james-nelson-obituary?id=20790886>) kaleme aldığı önsözden öğrenildiği üzere; Martin A. Bradley'nin 1972 ile raporun tamamlandığı ve sunulduğu 1974 yılları arasında Türkiye'de hem hükümet hem de Türk Hava Yolları yetkilileri ile görüşmelerde bulunarak ve araştırmalar yaparak böylesi bir sivil havacılık kanunu taslağını hazırladığı ve taslak metni ihtiva eden bu eserin ilki Prof. Bradley'nin girizgahı ile açıklayıcı izahlarından oluştuğu, izleyen kısımda ise taslak kanun maddelerinin yer aldığı anlaşılmaktadır. Bu hususta, önsözde son olarak söz

konusu taslak kanunun ilgili bakanlıklar tarafından koordine edilmek ve yasalaşmak üzere meclise sunulması için hükümete arz edildiği de ifade edilmektedir.

Görsel 6. A civil aviation act proposed for Turkey (1974)

Esere konu olan taslak kanunun yasalaşıp yasalaşmadığına ve akıbetine izleyen kısımda değinilmekle birlikte, meselenin kütüphane ve arşiv ayırımına ilişkin uyandırdığı düşüncelere kısaca değinilmesi gerekmektedir. Bilindiği üzere Türkiye’de uygulanmakta olan derleme kanunu gereği toplamda altı kütüphane derleme kütüphanesi vasfına sahiptir. Bu yazıda incelenen eserin kataloğunda yer aldığı *İBB Atatürk Kitaplığı* söz konusu kütüphanelerden biri olmamakla birlikte, satın alma ve bağış yoluyla büyüyen koleksiyonu ve geçmişi göz önünde bulundurulduğunda oldukça zengin bir birikime sahiptir. Bu noktada, bahse konu edilen eserin incelemeler sonucu Türkiye’de ve hatta dünyada şu an için bilinen tek nüshasının *İBB Atatürk Kitaplığı*’nda yer alıyor olması², Türkiye özelinde bu ve benzeri işleve sahip derleme kütüphanelerinin salt birer kütüphane olmasının dışında yazıda bahsedilen eser vb. nadir eser ve kitap, broşür, efemera gibi gri yayınları da ihtiva etmeleri sebebiyle adeta birer arşiv niteliğini haiz oldukları ve araştırmacılar açısından bu bağlamda oldukça önemli birer kaynak teşkil ettikleri söylenebilir. İşte bu sebeplerle bu ve benzeri arşiv niteliğini haiz kütüphaneler başta olmak üzere bu kütüphanelerin kataloglarında yer

² Türkiye’deki üniversite kütüphanelerinin kataloglarını barındıran Ulusal Toplu Katalog (TO-KAT), Kültür ve Turizm Bakanlığı’na bağlı halk kütüphanelerinin kataloglarını barındıran KOHA Kütüphane Otomasyon Sistemi ile dünyadaki en büyük sanal kütüphane kataloğu olan WorldCat’te yapılan aramalar ile söz konusu taslağın hazırlanması esnasında Martin A. Bradley’i ile birlikte Dışişleri Bakanlığı Denizcilik ve Havacılık Şube Müdürü olarak görev yapan Rıza Türmen ile yapılan görüşmeler neticesinde bu sonuca ulaşılmıştır.

alan nadir, kıymetli ve eski eserlerin bu gözle değerlendirilerek korunması, muhtemel kullanıcılarına yararlandırılması ve belki de dijitalleştirilerek yedeklenmesi gerekmektedir.

2. PROF. BRADLEY’İN KANUN TASARISI VE 2920 SAYILI TÜRK SİVİL HAVACILIK KANUNU İLE İLİŞKİSİ

Prof. Martin A. Bradley’nin sivil havacılık kanunu tasarısı elimizde olmasına karşın, söz konusu tasarının yasalaşıp yasalaşmadığına ilişkin ilk elden kesin bir bilgimiz veya buna ilişkin bir belgemiz bulunmamaktadır. Ve fakat, söz konusu tasarının muhtevası ve Prof. Bradley’nin o dönemdeki ilişkiler ağına ilişkin araştırmalar bize yasanın akıbeti konusunda fikir verebilmektedir.

Öncelikle, daha önce de bahsedildiği üzere James R. Nelson’ın kaleme aldığı önsözde belirtildiği üzere, tasarı o dönem ulaştırma ve havacılık bürokrasisi ve tek işletme olan Türk Hava Yolları’nın üst düzey yöneticileri ile yapılmış olan görüşmeler ve incelemeler neticesinde hazırlanmıştır. Tasarının temelde, ilki emniyetli ve ekonomik bir sivil hava taşımacılığı faaliyetine ilişkin denetleme işlevleri ile havalimanlarına ve hava trafiğine ilişkin hizmet işlevleri olmak üzere temelde iki işleve odaklandığı görülmektedir (Nelson, 1974, s.i).

Bradley tarafından kaleme alınan ve tasarıdaki maddelere geçmeden önce yer verilen Mevcut Durum ve Yasaya İlişkin Gerekçeler (*Present Position and Reasons for Legislation*) adlı kısımda ise, yazar muhtemelen 21 Mayıs 1955 tarih ve 6623 sayılı *Türk Hava Yolları Anonim Ortaklığı Kanunu*’na atfen THY ve DHMİ gibi kurumların faaliyetleri için bir mevzuat bulunurken; Türkiye’de devletin sivil havacılık faaliyetlerini emniyetli ve ekonomik bir biçimde yürütebilmesini mümkün kılacak bir düzenlemenin mevcut bulunmadığını ve dahası hususta Türkiye’nin ‘Yemen’ ile aynı durumda bulunduğunu belirtmektedir (Bradley, 1974, s.ii). Yazar, söz konusu gerekçelendirmesinde, tasarının meşruiyetini ve uygulamaya geçirilmesi ihtimalini artırmak için *Üçüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı* gibi dokümanlara referans yapmakta ve son tahlilde Türkiye’nin ‘dünya havacılık komünitesindeki’ itibarı için bu tasarının yasalaşmasının elzem olduğunun altını çizmektedir. Dahası, tasarının uygulamaya geçirilmemesinin yalnızca Türkiye’nin sivil havacılığını zayıflatacağını ve sivil havacılığın yönetimine ilişkin gerçek şüpheler meydana getireceğini de belirtmektedir (Bradley, 1974, s.iv). Gerekçe faslından sonra, tasarının kapsamına ilişkin izahat veren Bradley, bu kısımda Türk sivil havacılığına ilişkin ulusal ve uluslararası mevzuat bağlamında bir değerlendirme bağlamında hazırladığı tasarının kapsamına ilişkin açıklamalar getirmektedir. Bu kısımdan sonra, eser Bradley tarafından hazırlanan ve toplamda 106 maddeden müteşekkil olan sivil havacılık yasa tasarısını içermekte ve son bulmaktadır.

Türkiye, Prof. Martin A. Bradley’nin tasarısında bahsettiği sivil havacılık kanunu için tasarının kaleme alındığı 1974 yılından sonra bir müddet daha beklemek durumunda kalmış ve sivil havacılık faaliyetlerini düzenleyen 2920 sayılı *Türk Sivil Havacılık Kanunu* 1983 yılında yürürlüğe girmiştir. Zira, Türkiye’de 1983’te göreve gelen Turgut Özal Hükümeti ile birlikte 1980’ler dönemi, birçok sektörde devlet rolünün azaltılması yönünde politikaların

izlendiği bir dönem olmuştur. Her ne kadar yasanın hazırlanışı ve kanunlaşmasında Özal'ın doğrudan bir katkısı olmasa da, dönemin devletçi şartlarında yasanın özel sektöre yönelik açılımlarını başlatmada oldukça etkili olduğu söylenebilir. Bu bağlamda, ülke ekonomisinin gelişimi için hükümet özellikle turizm, ulaşım ve haberleşme sektörlerinin liberalleştirilmesi üzerinde durmuştur. Bu dönemde büyük yatırım ve teşviklerle turizm sektörünün canlandırılması hedeflenmiş, bu hedefin bir parçası olarak da turizm sektörünün en önemli harekete geçiricisi ve sağlayıcısı olan havayolu taşımacılığı sektörü liberalleşme kapsamına alınmıştır. Söz konusu liberalleşmenin aracı ise, 2920 sayılı Türk Sivil Havacılık Kanunu'dur (Yalçinkaya, 2020).

Bu noktada merak edilen ve cevap verilmesi gereken 2920 sayılı Türk Sivil Havacılık Kanunu'nun Prof. Bradley'nin tasarısının yasalaşmış hali olup olmadığı ve/ya Prof. Bradley'nin tasarısından ne kadar etkilendiği veya izler taşıdığıdır. Bu meseleye açıklık getirebilmek için geniş kapsamlı bir arşiv araştırması yapılmış, dahası başta tasarının mimarı Prof. Bradley olmak üzere o dönem kamu bürokrasisi ile özel havayolu üst yönetimlerinde bulunan kimselerle iletişime geçilmeye çalışılmıştır. Daha önce de belirtildiği üzere, Prof. Bradley 26 Şubat 2017 tarihinde 87 yaşında hayatını kaybettiğinden kendisine veya ailesine ulaşılması mümkün olamamıştır. Bunun üzerine, Prof. Bradley'e ulaşılmaya çalışırken, hava hukuku konusunda da çalışmaları bulunan hukukçu Rıza Türmen'in 1980 yılında McGill Üniversitesi Hava ve Uzay Hukuku Enstitüsü'nde Prof. Martin A. Bradley danışmanlığında *Freedom of flight in the airspace over the high seas and its practical aspects* adlı yüksek lisans tezini sunduğu bilgisine ulaşılmıştır (Türmen, 1980). Rıza Türmen ile konu hakkındaki görüşmede Prof. Bradley'nin hazırladığı tasarı ile ilgili olarak (Rıza Türmen ile e-posta görüşmesi, 25 Ekim 2019); "*Martin 1980'den sonra Türk Hükümeti'ne danışmanlık yaptı ve sözünü ettiğiniz yasa tasarısını hazırladı. O yıllarda ben de Dışişleri Bakanlığı'nda Denizcilik ve Havacılık Şube Müdürüydüm. Dolayısıyla yasa tasarısı üzerinde Martin'le epey kafa yorduk. Martin Türkiye'ye geldi. Ankara'da Sivil havacılık Müdürlüğü ile bir dizi toplantı yaptık. Sivil Havacılık Genel Müdürü emekli bir subaydı. Adını unuttum. Bu toplantılar sonunda tasarı son şeklini aldı ve yasalaştı. Bugünkü Sivil Havacılık Kanunu'nun büyük ölçüde bu yasadaki esinlendiğini sanıyorum. O yıllar sivil havacılıkta deregulation yıllarıydı. Bu yasa da yurt içinde ve yurt dışında hava taşımacılığında rekabet kapısını açtı.*" demektedir.

Rıza Türmen'in bahsettiği esinlenme büyük oranda doğrudur. Zira birincil tanıklıklar yanında 2920 sayılı kanunun yasalaşmadan önceki tasarıları da bize bu hususta önemli bilgiler vermektedir. Sivil Havacılık Genel Müdürlüğü'nün mevzuat bilgi bankasının arşiv bölümünde yer alan (<http://mevzuat.shgm.gov.tr/index.php/sivil-havacilik-kanun-taslaklari/>) ve Temmuz 1980, Mayıs 1981 ile Eylül 1981 tarihli Türk Sivil Havacılık Kanun Tasarısı Taslak Çalışmaları incelendiğinde, söz konusu tasarılarında da defaatle (Türk Sivil Havacılık Kanun Tasarısı, 1980, s.2; Türk Sivil Havacılık Kanun Tasarısı, 1981, s.2; Türk Sivil Havacılık Kanun Tasarısı, 1981, s.I-1); "...ülkemizde daha evvel hazırlanmış bulunan tasarılarından ve Ulaştırma Bakanlığı'nın McGill Üniversitesi öğretim üyelerinden Hava

Hukuku uzmanı Prof. Martin Bradley'e hazırlattığı tasarıdan da 'geniş ölçüde'³ yararlanılmıştır." denilmektedir. Tasarılardaki söz konusu ifade, nihai tasarının meclise intikalinde de tekrar edilmiş ve tasarının danışman meclisindeki görüşmelerindeki genel gerekçede aynı ifadeye birebir yer verilmiştir.

Görsel 7. Türk Sivil Havacılık Kanunu Tasarısı ve Malî İşler, Adalet, Millî Savunma, İçişleri ve Dışişleri, Bayındırlık, Ulaştırma, İmar ve İskân, Turizm ve Tanıtma Komisyonları Raporları

DANIŞMA MECLİSİ S. Sayısı : 470

Türk Sivil Havacılık Kanunu Tasarısı ve Malî İşler, Adalet, Millî Savunma, İçişleri ve Dışişleri, Bayındırlık, Ulaştırma, İmar ve İskân, Turizm ve Tanıtma Komisyonları Raporları. (1/586)

T.C.
Başbakanlık
Kanunlar ve Kararlar Tetkik
Dairesi Başkanlığı
Sayı : K.K.T.D. 18/ 101-901/07264

24 Aralık 1982

DANIŞMA MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Ulaştırma Bakanlığınca hazırlanan ve Başkanlığınıza arzı Bakanlar Kurulunca 14.12.1982 tarihinde kararlaştırılan «Türk Sivil Havacılık Kanunu Tasarısı» ile gerekçesi ekli olarak gönderilmiştir. Gereğini arz ederim.

Bülend ULUSU
Başbakan

TÜRK SİVİL HAVACILIK KANUNU TASARISI HAKKINDA GENEL AÇIKLAMALAR VE GEREKÇE

1. ULUSAL SİVİL HAVACILIK POLİTİKASININ TESPİTİ

a) Sivil havacılığın, uluslararası niteliği, devamlı ve hızlı gelişme göstermesi, ileri teknolojinin uygulandığı bir alan olması, temelinde sürat unsurunun bulunması, emniyet faktörünün en önemli yeri işgal etmesi, stratejik yönden büyük değer taşıması ve geniş çaplı ekonomik yönü dikkate alınarak, sivil havacılık faaliyetlerinin hava taşımaları ve uçak satın alınmaları ile geniş bir ticaret grubu karakteri taşıması karşısında bu faaliyetleri Türkiye'nin ulusal çıkarlarını da göz önünde tutarak en dengeli şekilde düzenleyecek bir sivil havacılık kanununun bir an önce çıkarılmasını gerekli kılmaktadır.

b) Çalışmalarda ulusal hukuk politikasının seçimi üzerinde özellikle durulmuştur. Yürürlükte bulunan yabancı sivil havacılık kanunlarının incelenmesinden, pek çoklarının müşterek konuları kapsadıkları tespit olunmuştur. Esasen uluslararası sivil havacılığın anayasası mahiyetindeki 1944 tarihli Şikago Sözleşmesinin 37 nci maddesi Sözleşmeye taraf olan devletlere yeknesak hükümleri ihtiva eden kanunlara sahip olmayı tavsiye etmektedir.

Türkiye'nin diğer hukuk dallarındaki kanun yapma politikasının, belli oranda da olsa, yabancı mevzuattan büyük ölçüde çeviri veya derleme şeklinde tezahür ettiği göz önünde tutularak, sivil havacılık mevzuatı bakımından da gerektiğinde, yabancı kaynaklara baş vurmakta sakınca görülmemiştir. Bu cümleden olarak özellikle, hukuk sistemimizde belli etkisi bulunan İsviçre, Almanya ve Fransa'nın Sivil Havacılık Kanunları göz önünde tutulmuştur.

Bu arada, ülkemizde daha evvel hazırlanmış bulunan tasarılarından ve Ulaştırma Bakanlığının, McGill Üniversitesi öğretim üyelerinden Hava Hukuku Uzmanı Prof. Martin Bradley'e hazırlattığı tasarıdan da geniş ölçüde yararlanılmıştır.

c) Tasarının hazırlanmasında kanunun hacmi konusu da incelenmiş ve dünyada yürürlükte olan kanunların en kısasının 5 madde ile Avustralya Kanunu ve en uzununun da 329 madde ile Salvador Kanunu olduğu göz önünde tutularak, ayrıntılı hükümlere yer veren uzun kanunlar ile, genel bir muhtevaya sahip

³ Vurgu benim.

3. SONUÇ

Bu çalışmada, oldukça nadir bir eser olan ve ulaşılabilir tek nüshası İBB Atatürk Kitaplığı kataloğunda yer alan 1974 tarihli *A civil aviation act proposed for Turkey* adlı kanun tasarısından hareketle, söz konusu eserin nasıl ve hangi yollarla bu kütüphane kataloğunda girdiği sorusuna cevap aranmış, daha önemlisi söz konusu yasa tasarısının uygulamaya geçip geçmediği hususundaki soruya da cevap verilmiştir. Bu bağlamda, buraya değin ele alınan meseleler ve cevaplar ışığında biri meselenin kütüphane ve arşiv gibi nadir kaynakları ihtiva eden mecralara yönelik diğeri ise bu çalışmada incelenen tasarımın ne ölçüde ve hangi boyutlarıyla yasalaştığına ilişkin iki sonuç akla gelmektedir.

İlk hususa ilişkin olarak bahse konu edilen eserin incelemeler sonucu Türkiye’de ve hatta dünyada şu an için bilinen tek nüshasının İBB Atatürk Kitaplığı’nda yer alıyor olması, Türkiye özelinde bu ve benzeri işleve sahip derleme kütüphanelerinin salt birer kütüphane olmasının dışında yazıda bahsedilen eser vb. nadir eser ve kitap, broşür, efemera gibi gri yayınları da ihtiva etmeleri sebebiyle adeta birer arşiv niteliğini haiz oldukları ve araştırmacılar açısından bu bağlamda oldukça önemli birer kaynak teşkil ettikleri söylenebilir. Örneğin, bu çalışma kapsamında yapılan incelemelerde tarafımızca TBMM Kütüphanesi kataloğunda yer alan ve yine Türkiye’de ve hatta dünyada şu an için bilinen tek nüshasının sadece TBMM Kütüphanesi’nde yer aldığı Devlet Havacılık Müsteşarlığı yasa tasarısı adlı Eylül 1981 tarihli 26 sayfalık oldukça ilginç bir sivil havacılık otoritesine ilişkin bir tasarı bulunmaktadır. İşte bu sebeplerle bu ve benzeri arşiv niteliğini haiz kütüphaneler başta olmak üzere bu kütüphanelerin kataloglarında yer alan nadir, kıymetli ve eski eserlerin bu gözle değerlendirilerek korunması, muhtemel kullanıcılarına yararlandırılması ve belki de dijitalleştirilerek yedeklenmesi gerekmektedir.

İkinci olarak ise, her ne kadar 1983 yılında yasalaşarak yürürlüğe giren 2920 sayılı Türk Sivil Havacılık Kanunu’nun Prof. Bradley’nin 1974 tarihli yasa tasarısından büyük bir esinlenme ile hazırlandığı görülse de, söz konusu etkinin ne ölçüde ve hangi boyutlarda olduğunu hukuki olarak daha titiz bir biçimde ortaya koyabilmek için hukuk tarihçilerinin ve konunun uzmanlarının 1974 tarihli taslak ile 1983 tarihli 2920 sayılı yasa arasında karşılaştırmalı bir çalışma yapmaları elzemdir. Böylece, bu çalışmada bahse konu edilen etki ve esinlenmenin nihai derecesinin ne olduğu açık bir biçimde ortaya konulabilecektir.

KAYNAKÇA

I. Arşiv Belgeleri

Devlet Arşivleri Başkanlığı Cumhuriyet Arşivi, Prof. Mazhar Nedim Gökdil'in İstanbul Üniversitesi Deniz ve Hava Ticareti Hukuku Ord. Profesörlüğüne tayini. 5 Kasım 1955.

İbrahim Alaettin Gövsa, *Tahsil hatıraları*, Marmara Üniversitesi Taha Toros Arşivi, <https://openaccess.marmara.edu.tr/handle/11424/132263> (Erişim Tarihi: 20.4.2022).

II. Kitap, Tez ve Makale

Erk, Hasan Basri, *Meşhur Türk hukukçuları: Osmanlı imparatorluğunun kuruluşundan zamanımıza kadar hukuk ve adalet sahasında şöhret kazanmış eser ve nam bırakmış Şeyhülislamların, Müftüyülenamların, Fetva eminlerinin, Hakimlerin, Adliyecilerin, Avukatların, Hukukçuların Hayatları, Eserleri, Meziyetleri, Hususiyetleri.* (y.y.): (yayl.y.), 1954.

[Göknil], Mazhar Nedim, “İleri Hukuk”, *Adliye Ceridesi*, sayı 148, 1934, s. 18-40.

[Göknil], Mazhar Nedim, “İleri Hukuk”, *Ülkü Halkevleri Mecmuası*, cilt 3, sayı 14, 1934.

Mumcu, Ahmet, *Ankara Adliye Hukuk Mektebi'nden Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ne (1925-1975): Ankara Hukuk Fakültesinin Yarım Yüzyıllık Tarihi*, Sevinç Matbaası, Ankara, 1977.

Nelson, James R., “Forward”, içinde *A civil aviation act proposed for Turkey*, Prof. Martin A. Bradley, 1974.

Şahingöz, Mehmet, “Lozan Türk Yurdu”, *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, sayı 8, cilt 37, 1997, s.31-75.

Türmen, Rıza, *Freedom of flight in the airspace over the high seas and its practical aspects*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, McGill University Institute of Air and Space Law, 1980.

Varlık Yıllığı 1978, Varlık Yayınevi, İstanbul, 1978.

Yalçınkaya, Akansel, *Devlet, Aktör ve Değişim: 1983-2013 Yılları Arası Türk Havayolu Taşımacılığı Alanında Kurumsal Değişim*, Beta Yayınları, İstanbul, 2020.

Yalnız Demokrat: Ferruh Bozbeyle Kitabı. (Nehir Söyleşi: İhsan Dağı ve Fatih Uğur). Timaş Yayınları, İstanbul, 2009.

Yörük, Ali Adem (Haz.), “Sadri Maksudi Arsal Fotoğrafları ve Bazı Belgeler”, *İÜHFİM - Ord. Prof. Sadri Maksudi Arsal'a Armağan Özel Sayısı*, cilt LXXV, 2017.

III. Gazete, Genel Ağ ve Yayınlanmamış Diğer Kaynaklar

Ord. Prof. Mazhar Nedim Göknil Vefat İlanı, *Milliyet*, 2.2.1977.

<https://ansiklopedi.vkv.org.tr/Kategoriler/Projeler/Egitim/Ataturk-Kitapligi> (Erişim Tarihi: 20.4.2022).

<https://necrocanada.com/obituaries/martin-bradleyjuly-25-1929-february-26-2017/> (Erişim Tarihi: 24.4.2022).

<https://www.mcgill.ca/iasl/press/2017> (Erişim Tarihi: 20.4.2022).

<https://www.law.ankara.edu.tr/tarihce-2/> (Erişim Tarihi: 21.4.2022).

<https://hukuktagelisimvekarier.wordpress.com/2020/11/27/hava-hukuku/> (Erişim Tarihi: 21.4.2022).

<https://www.legacy.com/us/obituaries/unionleader/name/james-nelson-obituary?id=20790886> (30.4.2022).

<http://mevzuat.shgm.gov.tr/index.php/sivil-havacilik-kanun-taslaklari/> (30.4.2022).

Canan Göknil ile telefon görüşmesi, 24.10.2018

Ram S. Jakhu ile e-posta görüşmesi, 16.9.2017.

Rıza Türmen ile e-posta görüşmesi, 25 Ekim 2019.

Türk Sivil Havacılık Kanun Tasarısı, Temmuz 1980.

Türk Sivil Havacılık Kanun Tasarısı, Mayıs 1981.

Türk Sivil Havacılık Kanun Tasarısı, Eylül 1981.

Bu eser [Creative Commons Atıf-GayriTicari 4.0 Uluslararası Lisansı](https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/) ile lisanslanmıştır.